

De spiegel voorhouden

Een voorstelling over polarisatie en vooroordelen in de samenleving, dat is wat het Rotterdamse gezelschap **Wat we doen** laat zien met het stuk 'So far so good'. Het bijzondere is dat ze de voorstelling maken met jongeren die óók veelvuldig met vooroordelen te maken hebben. Hoe gaan ze hiermee om? Wat moet er veranderen? Ze vertellen het aan 'Vrij'.

Redacteur en onderzoeker bij 'Wat we doen', Rachid Benhammou, maakt zich zorgen om de samenleving. „Ik wil niet pessimistisch klinken, maar ik denk niet we polarisatie snel de wereld uit krijgen. Als samenleving hebben we nog een boel hobbels te nemen, maar alles wat we kunnen doen om mensen een spiegel voor te houden, is welkom.”

En dat is wat 'Wat we doen' probeert met de voorstellingen die ze maken. De nieuwste, 'So far so good', gaat over de avondklokrellen, die onder meer plaatsvonden in Rotterdam-Zuid, rondom de plek waar we elkaar nu ook spreken. Het viel Rachid, ook opgegroeid in deze wijk en hier nog steeds wonend, en zijn collega's op dat de volgende dag alles was opgeruimd, een aantal daders via het snelrecht gevangenisstraf had gekregen, maar dat niemand zich afvroeg: waarom zijn die jongeren zo boos? „In de media ging het direct over een burgeroorlog en 'Aleppo aan de Maas', maar niemand keek naar wat erachter zat. Dat vonden we fascinerend.” Uiteindelijk krijgt iedereen met beeldvorming te maken, zegt Rachid. „Dat hoeft niet altijd negatief te zijn, uiteindelijk gaat het erom hoe je met die vooroordelen omgaat. De een wordt verdrietig, de ander onzeker en weer een ander boos. De wijk waarin je opgroeit kan een groot effect hebben op je leven, maar wat wij belangrijk vinden is in gesprek te blijven met jongeren en te laten zien: het kan anders.”

Zijn vader zei altijd: je bent een architect van je eigen omgeving en daar is Rachid het mee eens. „Voor 90 procent

bepaal je zelf wat er gebeurt om je heen, maar het is wel fijn een steuntje in de rug te krijgen. Voor mij waren mijn ouders mijn steun. Die waren heel betrokken. Ik heb een prettige jeugd gehad in een van de slechtste, armste wijken van Nederland. Maar niet iedereen heeft dat geluk. Met 'Wat we doen' proberen wij dat steuntje te geven. We willen laten zien: de mogelijkheid is er altijd om je leven

mooier en beter te maken, maar je moet het willen, af en toe hulp krijgen en een beetje geluk hebben. Daar hebben we constant gesprekken met de jongeren over. Het mooie is ook: uit dit project ontstaan weer allerlei spin-offs. Stageplekken, bijvoorbeeld. Daar word ik heel gelukkig van.”

'Wat we doen' toert door het land. Kijk voor data op: watwedoen.nl

'Zeg niet zo snel wat je vindt en luister naar elkaar'

Ik voelde me soms buitengesloten

Selenay Aksel (22) is een van de jongeren die na afloop van de voorstellingen foyergesprekken met bezoekers voert over vooroordelen en polarisatie. Ze studeert Advertising & Beyond aan de Willem de Kooning Academy. Hiervoor volgde ze een andere kunstopleiding, maar daar stopte ze mee, onder meer omdat ze zich buitengesloten voelde. „Ik weet dat beeld veel verschil kan maken en daarom ben ik me altijd bewust van hoe ik zelf overkom en wat voor beeld mensen van mij hebben. Ik heb zelf ook meegemaakt dat ik op een andere manier werd gezien. Toen ik een kunstopleiding volgde, merkte ik dat docenten en andere studenten meer aandacht besteedden aan elkaar dan aan mij. Ik voelde me buitengesloten en werd er erg ongelukkig van. Misschien kwam het omdat ik er niet kunstzinnig uit zag, of omdat ik andere referentiekaders heb of minder academisch praat. Ik heb geen ouders die ook kunstenaar zijn, waartoe ik me kan verhouden. Als ik op een creatieve plek ben, voel ik me vaak ongemakkelijk. Ik heb dan het idee dat ik anders moet zijn dan ik ben of me in elk geval moet aanpassen. Mensen zien me niet snel als een potentiële kunstenaar, maar ik vind dat je

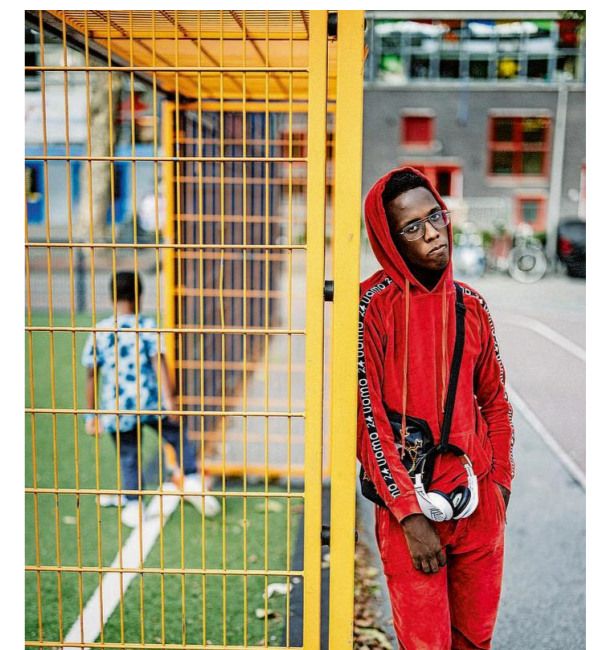
als kunstenaar niet in een bepaald kader hoeft te passen.” „Soms heb ik het idee dat ik minder kansen krijg dan anderen, de aandacht gaat al snel naar namen die al gevestigd zijn. Op mijn huidige studie voel ik me wel op mijn plek. Het is gemengder, minder pretentius, ik heb niet het gevoel dat ik al iemand hoeft te zijn. Daardoor voel ik me relaxter. Uiteindelijk wil ik als all-round creative of creative director bij een agency gaan werken.” Selenay vindt dat er veel polarisatie in de samenleving is. „Vooral door sociale media. Media schetsen bepaalde beelden van groepen. Het is vaak: je bent dit of dat, er is geen midden. In coronatijd is dat nog meer gestegen, toen zaten we continu op onze telefoon en kwamen we in bepaalde bubbels terecht. Er moeten meer gesprekken komen. Het hoeft allemaal niet zo zwart-wit te zijn.” Selenay vindt dat we meer in gesprek moeten met elkaar, ook tussen de 'jonge en oude generaties'. „Vorm minder snel een mening, zeg niet zo snel wat je vindt en luister naar elkaar. Ik merk soms ook dat ik snel een mening heb en dan denk ik: dat hoeft niet. Dan moet ik mezelf ook terugroepen.”

Ik krijg vaak vieze blikken

Dave Renfurm (20), een van de dansers uit de voorstelling, moest rennen vanaf het metrostation om op tijd bij het interview te komen. „Onderweg werd ik tegengehouden door een agent. Hij zei: ho ho ho, waar ga je heen? Ik zei: ik ga gewoon naar mijn werk, chill. Pas nadat hij mijn tas had doorzocht, mocht ik gaan. Dat gebeurt me vaak. Ik draag graag comfortabele kleding, een hoody, maar dat mag dezer dagen niet meer. Ik lijk misschien op een straatjongen, maar ik vind deze kleding mooi.” Jammer vindt Dave het, de vooroordelen waar hij mee te maken krijgt. „Ik zie veel potentiële vriendschappen hierdoor verloren gaan. Ik kan zelden over straat lopen zonder dat ik vieze

blikken krijg. Vaak zeggen mensen, als ze me beter hebben leren kennen: 'Eerst dacht ik dat je me zou gaan beroven.'” Al moet Dave toegeven dat hij zelf ook weleens vooroordelen heeft. Als ik een groepje jongens in trainingspakken zie fluisteren, loop ik er ook liever met een boog omheen. „Wij tieners krijgen snel een label”, vervolgt Dave. „Je wordt al snel gezien als een verpest kind uit een achterstandswijk, die zich een beetje anders gedraagt. Ik heb het gevoel dat je zelden jezelf kunt zijn. Je moet een personage opzetten voor de buitenwereld. Als ik een beetje gek doe op straat, word ik direct vies aangekeken.”

→ *Vervolg volgende pagina*

→ Vervolg van vorige pagina

Hoe meer je je openstelt voor de buitenwereld hoe groter de kans dat ze een oordeel over je hebben.” Dave hoopt dat er een tijd komt waarin iedereen meer zichzelf kan zijn. „Ouders geven hun kinderen ook veel te snel een telefoon. Zodra je een telefoon hebt en op Snapchat en Instagram zit, zie je al die internetstandaarden. Slink lichaam, grote kont, of voor mannen: biceps, heel sterk. Als je dat niet hebt, word je al snel in een hoekje gezet en ben je een outsider.” Dave heeft net de praktijkschool afge maakt en is aan het onderzoeken wat hij hierna wil gaan doen. Voor nu wil hij zich eerst richten op de voorstelling. „Ik ben basically ontdekt”, zegt hij, over de manier waarop hij bij het gezelschap terecht is gekomen. „Ik was aan het dansen op school en een van de mensen van het gezelschap zag het en vroeg me erbij. Geweldig vind ik het.”

‘Zodra je een telefoon hebt, zie je al die internetstandaarden’

Verplaats je eens in een ander

Sunaida Hellings (18) was erbij, tijdens de avondklokrellen in Rotterdam-Zuid, ruim twee jaar geleden. „Dat was totaal niet prettig, kan ik je vertellen. Ik liep op straat om mijn opa te zoeken, maar er kwamen direct vijf agenten met wapenstokken op me af. Ik zei: luister. Ik ben hier niet om te rellen. De agent zei: ik begrijp het, maar ik kan niet inschatten wat je bij je draagt, dus voor je eigen veiligheid raad ik je aan om hier weg te gaan. Ik ben toen gaan nadenken: moet ik de manier waarop ik op straat loop veranderen? Net als de rellers was ik donker gekleed.” In de voorstelling is Sunaida een van de dansers. „Ik verplaats me in het lichaam van een van de rellers. In de voorstelling ga ik helemaal los.” Sunaida doet de mbo-opleiding Legal,

‘Mensen zien me snel als target. Ik ben best skinny en zie er niet intimiderend uit’

Insurance and HR Services Specialist aan het ROC in Amsterdam. Hierna wil ze hbo-rechten gaan doen en vervolgens naar de universiteit. „Liefst word ik jurist bij een bedrijf, maar ik vind het ook niet erg om een eigen advocatenbureau te hebben of kinderpsycholoog te worden. Ik heb het altijd leuk gevonden om mensen te helpen en heb altijd zoiets: als ik je kan helpen, doe ik dat en ik hoef er niets van terug.” De tweedeling in de maatschappij is voelbaar, vindt Sunaida. „Maar je merkt het alleen als je er onderdeel van bent. Soms zeggen mensen: het is maar een opmerking, maar als het over jou gaat, gaat het dieper. Ik vind het belangrijk dat problemen bespreekbaar zijn. Anders weet je alleen maar: dit speelt er, maar je hebt geen

idee waardoor het gebeurt.” Sunaida hoopt dat mensen zich meer gaan verplaatsen in elkaar. „Neem eens een kijkje in de schoenen van een ander. Echt, dan zie je het heel anders. Ik doe dat zelf ook. Als een situatie voor mij onduidelijk is, dan vraag ik door, zodat ik een beeld heb en begrijp: oké, dit is wat er in je hoofd gaande is.”

‘Sommigen zeggen: het is maar een opmerking, maar als het over jou gaat, gaat het dieper’

Het ding met stereotypes is: ze zijn best vaak waar

Timo de Visser (18) zit in het mediateam van ‘So far so good’ en voert onder meer na afloop van de voorstelling foyer-gesprekken met bezoekers over vooroordelen en polarisatie in de samenleving. Zelf weet de productiestudent van een mbo-theateropleiding ook hoe het is om met vooroordelen geconfronteerd te worden. „Ik heb ADHD en als ik iets doe, denken mensen al snel: dat doe je omdat je ADHD hebt. Ik heb liever dat mensen gewoon vragen: wat ben je aan het doen? Ik zeg niet snel dat ik ADHD heb. Ik vind het niet belangrijk voor andere mensen. Soms mogen mensen met raadsels in hun hoofd zitten. Ik vertel het alleen als iemand oprecht geïnteresseerd is. Ik ben al een stuk rustiger geworden en meer gecontroleerd in mijn uiten, vind ik zelf.” „Omdat ik wit ben, verwachten mensen bepaalde dingen van me. Als ik tijdens een foyergesprek vraag: zie ik eruit als een dief? Zegt iedereen: nee. Als ik vervolgens een foto van Dave laat zien, met een zonnebril op, zeggen mensen: ja, hij zou wel een dief kunnen zijn. Maar zelf heb ik ook vooroordelen. Als ik iemand zie met zwarte kleding of een hoody, loop ik wel wat sneller door. Dat is me vaak ook wel goed uitgekomen. Mensen zien me snel als target. Ik ben best skinny en zie er niet intimiderend uit.” „Uiteindelijk denkt iedereen in stereotypes, maar het ding met stereotypes is: ze zijn ook best vaak waar. Als ik hier rondloop in Rotterdam-Zuid, dan berg ik toch ook even mijn camera op. Maar ik voel me hier niet onveilig, dit is mijn thuis.”